

HZ. YUSUF'UN ÇAĞIMIZ

İNSANINA MODEL OLABİLECEK

İFFET AHLÂKI

Kamil YAŞAROĞLU*

Hız. Yusuf'un hayatı, üç gömlek etrafında örölmüş gibidir. Çocukluk dönemini hatırlatan kanlı gömleği onun mazlum ve mağduriyetini; Mısır sosyetesinin en önde gelen kadınlarından biri olan Züleyha'nın fitnesine karşı güçlü iradesiyle direnirken arkadan yırtılan gömleği iffet ve ismetini; kardeşleri vasıtasıyla babası Hz. Yâkub`a gönderdiği gömleği ise olgunluk ve iktidar dönemindeki istikametini simgeler.

□ Kur'ân-ı Kerim'de kıssalarına yer verilen peygamberler, sahip oldukları benzer niteliklere ve çağrılarının ortak noktası olan tevhid inancına ilâve olarak gönderildikleri dönem ve sosyal şartlara göre farklılık arzeden örnek davranışlar sergilemişlerdir. Kıssaların en güzeli (ahsenü'l-kasas) olarak nitelendirilen Yusuf kıssasında¹ kıskançlık, şehvet, ihanet, intikam gibi "kötülük" dürtülerinin arasından iffet, doğruluk, erdem gibi "iyilik ve ahlâk" değerlerinin öne çıkarak pratik hayata yansımaları dikkat çeker. Hz. Yusuf'un hayatı, üç gömlek etrafında örülmüş gibidir. Çocukluk dönemini hatırlatan kanlı gömleği onun mazlum ve mağduriyetini; Mısır sosyetesinin en önde gelen kadınlarından biri olan Züleyha'nın fitnessine karşı güçlü iradesiyle direnirken arkadan yırtılan gömleği iffet ve ismetini; kardeşleri vasıtasıyla babası Hz. Yâkub'a gönderdiği gömleği ise olgunluk ve iktidar dönemindeki istikametini simgeler.² Hz. Yusuf'un model kişiliğini oluşturan bu nitelikler arasında onun iffet konusunda sergilemiş olduğu ahlâkî olgunluk özellikle dikkat çekmektedir.

Fitrî bir duygu olan şehvet hissinin denge halinde bulunup gayri meşru arzu ve isteklere kapalı olması durumu 'iffet' şeklinde isimlendirilebilir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de müminlerin özellikleri anılırken iffetlerini korudukları ifade edilmiştir.³ Aynı şekilde mümin erkekler ve mümin kadınlar ayrı ayrı zikredilerek iffetli bir hayat sürmelerinin mükâfâtı olarak kendilerine Allah'ın mağfireti müjdelenmiştir.⁴ Öte yandan bütün müminlere iffetli olmaları ve iffetsizlik için bir giriş kapısı sayılan haram bakıştan kaçınmaları emredilmiştir.⁵ Cinsel davranışlarda ilâhî değerlere uygun tavır sergileyenler ise haddi aşanlar olarak nitelendirilmiştir. Hz. Yusuf'un yanı sıra Hz. Meryem de iffet konusunda müminlere örnek gösterilmiş, Hz. Şuayb'ın kızlarının iffetli davranışları ve Hz. Mûsâ'nın iffetine düşkünlüğüne değinilmiştir.⁶

İffetli davranışlara ve bu davranışların Allah katındaki değerine Hz. Peygamber'in hadislerinde de temas edildiği görülmektedir. Nitekim bir hadiste yağmurda mağaraya sığınan ve o esnada bir kaya parçasının mağaranın ağzını kapatmasıyla dışarı çıkamayan üç kişiden birinin iffetli davranışı Hz. Peygamber tarafından şöyle nakledilir: Bu kişi, amcasının kızına âşık olur ve onunla nikâhsız bir şekilde beraber olmak ister. Fakat kız bu teklifi reddeder. Bir kıtlık senesinde, genç kız yardım istemek için kendisi-

ne başvurmak zorunda kalınca aynı teklifi tekrarlar. Çaresiz bir şekilde teklifi kabul etmek zorunda kalan kız "Allah'tan kork, iffetime dokunma!" deyince, bu sözden çok etkilenen delikanlı, Allah korkusundan dolayı kızı bırakır. Verdiği yiyeceği ve parayı da geri almaz. Allah onun bu davranışından dolayı amelini kabul eder ve bu ameli onun mağaradan kurtulmasına vesile olur.⁷ Bir diğer hadiste ise mahşerin dehşetinden Allah'ın gölgesine sığınarak korunacak olan yedi grup insandan bahsedilirken iffetini koruma hususunda son derece hassas davranan bir kişinin, güzellik ve servet sahibi bir kadının günaha davetini, "Ben Allah'tan korkarım." diyerek reddedişine işaret edilir.⁸

Delikanlılık çağındaki yakışıklı bir erkeğin karşılaşacağı en zor imtihanlardan biri, belki de başarılması en güç olanı, cinsel arzu ve istekleriyle sınanmaktır.⁹ Yusuf kıssasının ortalarında kardeşlerinin kurduğu tuzaktan daha sinsice hazırlanmış bir tuzağa karşı Hz. Yusuf'un iffetini korumak için verdiği mücadele anlatılır.¹⁰ Henüz çocuk denecek yaşlarda Mısır'a gelen Yusuf, Mısır Azizi'nin evinde son derece iyi şartlar altında yetişmişti. Gerek fizik güzelliği gerekse ahlâkî güzellik bakımından insanlık tarihinde eşine rastlanmayacak bir konumdaydı. Ancak Allah onu çok soylu, güzel, zengin, mevki sahibi ve kendisine âşık olmuş bir kadınla imtihana tâbi tuttu. Yusuf'un köle olarak bulunduğu evin hanımı Züleyha'nın baştan çıkarıcı teklifini ve Hz. Yusuf'un buna karşı dik duruşunu Kur'ân-ı Kerim oldukça nezih bir üslupla aktarır:

"Evinde bulunduğu kadın onun nefsinden murad alıp yararlanmak istedi. Kapıları kilitledi ve "hadi gelsene" dedi."¹¹

Hz. Yusuf da bir insandır ve üstelik delikanlı çağındadır. Bu teklife 'hayır' demesi için görünürde hiçbir engel bulunmamaktadır. Ancak o hem bu teklifin haram ve çirkin olduğunun, hem de Allah'ın her an kendisini gördüğünün bilincindedir.

Kadının aklını başından alan bu tutkusuna karşılık Yusuf, iradesine ve duygularına hâkim olur, peygamber nam-

zedine yakışır bir şekilde cevap verir ve Allah'ın haram kıldığı bir şeyi yapmayacağını bildirecek teklifi reddeder:

"Allah'a sığınırım! Çünkü o (kocan) benim efendimdir, bana çok güzel baktı. Doğrusu zâlimler hiç iflah olmazlar."¹² Yusuf, bu tavrıyla kıyamete kadar gelecek bütün gençler için büyük bir irade örneği sergilemiş olur. Kur'an'da Hz.

"Allah'a sığınırım! Çünkü o (kocan) benim efendimdir, bana çok güzel baktı. Doğrusu zâlimler hiç iflah olmazlar." Yusuf, bu tavrıyla kıyamete kadar gelecek bütün gençler için büyük bir irade örneği sergilemiş olur.

Yusuf'un bu direnişini şöyle vurgular: "Andolsun kadın onu arzulamıştı. Eğer Rabbinin burhanını görmeseydi Yusuf da onu arzulamıştı. Ondan fuhşu ve fenalığı uzak tutalım diye böyle yaptık; çünkü o bizim ihlâsa erdirilmiş kullarımızdan biriydi."¹³ Kadının amacı Yusuf'un iffetli ve namuslu biri olup olmadığını denemek veya şaka yapmak değildir. Ona gönül vermiş ve onunla olmaya azmetmiştir. Buna rağmen Yusuf kadına aynı şekilde karşılık vermez ve teklifini kabul etmez. Ancak bu tavır onun erkeklik hissini eksikliğinden veya gücünün zayıflığından kaynaklanmamaktadır. Öyle olsa Yusuf'un iffetli olmasının anlamı kalmazdı.¹⁴ Kadının tahrikleri karşısında Yusuf'ta ona yaklaşma arzu ve isteği doğmuş ancak Allah korkusu hayâsı, takvâsı, iffeti sebebiyle ona 'hayır' demiştir. Hz. Yusuf'un ortaya koyduğu davranış profilinden onun iradesini sabırlı ve iffetli olma yönünde kullandığı görülmektedir.

Kadın o kadar niyetlidir ki kendinden kurtulmak için kaçmaya başlayan Yusuf'un peşini bırakmaz: İkisi de kapiya doğru koştu. Kadın onun gömleğini arkadan yırttı. Kapının yanında kocası ile karşılaştılar. Kadın dedi ki: "Senin ailene kötülük etmek isteyen cezası, zindana atılmaktan veya elem verici bir işkenceden başka ne olabilir?" Yusuf, "Asıl kendisi benim nefsimden murad almak istedi." dedi. Kadının akrabasından biri şöyle şahitlik etti: "Eğer gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir; bu ise yalancılardandır. Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylemiştir; bu doğru söyleyenlerdendir." Aziz, Yusuf'un gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu görünce dedi ki: "Şüphesiz bu, siz kadınların tuzağınızdır. Sizin tuzağınız gerçekten yamandır. Yusuf! Sen bundan (olanları söylemekten) vazgeç! Hanım! Sen de günahının affını dile! Çünkü sen günahkârlardan oldun!"¹⁵

Hz. Yusuf'un ahlâkî direnişini bir anlık, bir günlük ya da haftalık bir direniş değildir; aylar belki yıllar boyu aynı imtihanla karşı karşıya kalacaktır. Nitekim olay yüksek tabaka arasında duyulup yayılır: Şehirdeki bazı kadınlar, "Aziz'in karısı hizmetindeki gencin nefsimden murad almak istiyormuş; (Yusuf'un) sevdası kalbine işlemiş! Biz onu gerçekten açık bir sapıklık içinde görüyoruz." dediler. Aziz'in karısı, kadınların dedikodularını duyunca onlara davetçi gönderdi; onlar için dayanacak yastıklar hazırladı ve onlardan her birine bir bıçak verdi. (Kadınlar meyvelerini soyarken Yusuf'a), "karşılığın için!" dedi. Kadınlar onu görünce güzelliği karşısında şaşırıp kaldılar. Bu yüzden ellerini kestiler ve "Hâşâ Rabbimiz! Bu bir beşer değil, bu ancak değerli bir melektir!" dediler. Kadın dedi ki: "İşte hakkında beni kınadığınız şahıs budur. Ben onun nefsimden murad almak istedim. Fakat o, iffetini korudu, Andolsun, eğer kendisine emredeceğim şeyi yapmazsa, mutlaka zindana atılacak ve elbette sürünenlerden olacaktır!"¹⁶

Burada şu hususun vurgulanmasında fayda vardır: Mısır'ın ileri gelenlerinin hanımları, Züleyha'nın zina gibi çirkin bir fiile teşebbüs etmesini kınamış olmalarına rağmen Züleyha, davet ettiği hanımların yanında ihtiraslarını ve gayri ahlâkî niyetini açıkça ilân etmekten çekinmemiştir. Nitekim ziyafet esnasında, kendisine âşık olduğu Yusuf'u davetlilerin huzuruna çıkararak, böyle yakışıklı ve güzel bir köleye âşık olmanın, toplum değerleri açısından, kendisi için bir eksiklik olmadığını vurgulamak istemiştir.¹⁷

İffet âbidesi Yusuf, tehlikeli bir plan ve tehditle karşı karşıya kalmıştır. Mısır sosyetesinin kadınları Yusuf'u elde etmek için adeta yarışlar. Ancak Yusuf iffetinden ve haysiyetli duruşundan geri adım atmaz: "Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni davet ettikleri şeyden daha sevimlidir. Eğer Sen, bu kadınların tuzağını/düzenini benden uzak tutmazsan, (korkarım ki) ben onlara meylederim de cahillerden olurum."¹⁸ diyerek Allah'a sığınır ve iffetine toz kondurmaktansa senelerce hapiste yatmayı göze alır. Hz. Yusuf'un iffetinin kendisini günaha çağırın kadın tarafından da dile getirilmesi dikkat çekicidir: "Ben onun nefsimden murad almak istedim, ama o iffet ve ismetine sınıksız bağlı kaldı."¹⁹ Nezih ve asil bir ruha sahip olan Hz. Yusuf kadınların tekliflerine gönlünde asla yer vermemekle birlikte "Eğer tuzaklarını benden uzak tutmazsan onlara gönül veririm ve cahillerden olurum." diyerek realiteyi de gözden uzak tutmaz. Neticede duasına karşılık bulur ve bu çetin imtihanı zarar görmeden atlatır.

Hz. Yusuf cinsel birliktelik için gerekli bütün şartların

kusursuz ve eksiksiz biçimde hazır olduğu bir ortamda mutluluk ve huzuru gayri ahlâkî cinsel hazza teslim olmakta değil; tam aksine iffetli kalmakta aramıştır. Kontrol edilmesi oldukça zor şartlar altında nikâhsız cinsel beraberlikten uzak durmaya çalışmakla kalmamış, bu uğurda karşılaşacağı

"Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni davet ettikleri şeyden daha sevimlidir. Eğer Sen, bu kadınların tuzağını/düzenini benden uzak tutmazsan, (korkarım ki) ben onlara meylederim de cahillerden olurum."

diğer sıkıntıları da göğüslemeye hazır olduğunu kanıtlamıştır.²⁰ O, kişiyi günah ve hataya çeken nefsinin bilincindedir. Züleyha'ya karşı insanın tabiatı gereği içinden geçen, ancak kasit ve kararlılık taşımayan eğilimi gizlememiş, yaşanan olayda nefsinin tamamen ilgisiz olmadığını mütevazı bir şekilde "Ben nefsimi temize çıkaramam." diyerek itiraf etmiştir.²¹

Hız. Yusuf'un Züleyha'yı reddedişinin arka planında yer alan niyet de üzerinde durulması gereken bir diğer husustur. Zira onun karşı karşıya kaldığı gayri ahlâkî teklifin farklı gerekçelerle reddedilmesi de mümkündür. Sözelimi hukuk düzeninin uygulayacağı müeyyide, toplumun tepkisi ya da cinsellikten kaynaklanan ürkeklik ya da korkularla böyle bir teklif geri çevrilebilir. Ancak söz konusu arzuya ulaşma isteği varlığını devam ettirir ve korkuya sebep olan sebepler ortadan kalktığında sakınmayı engelleyen hususlar da ortadan kalkar. Bu nedenle toplum ve çevre baskısı, uygun ortam bulunmaması vb. gibi faktörlerle gayri meşru ilişkide bulunmayan kişi tam anlamıyla iffetli kabul edilemez. Bilâkis toplum baskısından uzak, zina fiilini işlemeye müsait bir ortamda bu fiilden uzaklaşan kişi ve davranışı için iffetten bahsetmek mümkündür.²² Nitekim İslâm âlimleri bu tutumun bizzat kişinin kendi bilinçli tercihine dayanması ve güçlü bir irâdî çabayla gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtirler. Psikolojik veya bedeni bir zafiyetten, âcizlik, korkaklık ve bilgisizlikten yahut başka bir engelden dolayı zevklerini terk eden kişi erdemli sayılmaz.²³ Kimsenin görmediği, kapıların sımsıkı kapatıldığı bir ortamda bulunmasına rağmen Hız. Yusuf'un "Allah'a sığınırım." diyerek bu teklifi reddetmesi sadece Rabbine karşı gelmekten sakınma düşüncesinden kaynaklanmaktadır.²⁴

Çağımızda iletişim teknolojisindeki gelişmelerin de etkisiyle insanların şehvî arzuları kamçılanmakta ve iffetsizlik örneği davranışlar ne yazık ki kolayca meşruiyet zemini bulabilmektedir. Servet, şöhret, makam ve şehvet günümüz müminlerinin en büyük imtihanlarından biridir. Şehvet imtihanı karşısında iffetini korumak isteyenler için hayâ timsali Hız. Yusuf'un iffetli duruşundan alınacak büyük dersler vardır: "Andolsun ki, Yusuf ve kardeşlerinde, isteyenlere nice ibretler vardır."²⁵

Günümüz dünyasıyla Hız. Yusuf'un içinde bulunduğu saray arasında pek çok yönden benzerlikler olduğu söylenebilir. Nefsin arzularıyla çepeçevre kuşatılmış durumdaki bireylerin kendilerini koruyabilmesi ancak Allah'a sığınıp, iffeti kalkan haline getirmek suretiyle mümkündür. Gayri

ahlâkî tutum ve davranışların, haz kültürünün neredeyse bir hayat tarzı haline getirildiği küresel dünyada; edepleriyle, iffetleriyle nezih bir şekilde yaşamak isteyen müminler, özellikle mümin gençler Hız. Yusuf'un iffet ve ihlâs sembolü tutumunu kuşanarak haramlardan kaçınmalı ve böylece peygamber ahlâkını bir model olarak insanlığa sunabilmelidir.²⁶ Benzer bir imtihana maruz kalındığında nefisleri ve nesli iffetsizlikten korumak için Allah'ın bir burhanı olarak "Zinaya yaklaşmayın. Zira o, bir hayâsizliktir ve çok kötü bir yoldur."²⁷ âyeti sürekli hatırdan tutulmalıdır.

Son olarak Hız. Peygamber'in yaptığı şu dualar da ihmal edilmemelidir: "Allah'ım! Senden hidayet, takvâ, iffet ve gönül zenginliği istiyorum."²⁸ "Allahım! Nefislerimizin şerrinden sana sığınıyoruz!"²⁹ "Allahım! Senin rahmetini umuyorum, beni göz açıp kapayıncaya kadar (da olsa) nefsimle baş başa bırakma. Halimi tümüyle düzelt, Senden başka ilâh yoktur."³⁰ ■

D İ P N O T L A R

1. Yusuf, 12/3.
2. Abdullah Yıldız, Yusuf'un Üç Gömleği, İstanbul 2006, s. 13.
3. Mü'minün, 23/5-6; Meâric, 70/29-30.
4. Ahzâb, 33/35.
5. Nûr, 24/30-31.
6. Kasas, 28/23-26. Bir hadiste Hız. Mûsâ'nın, Şuayb'ın yanında ücretli çalıştığı sekiz on yıl boyunca cinsî iffetini koruduğundan övgüyle söz edilir (İbn Mâce, Rihûn, 5).
7. Buhârî, Enbiyâ, 50; Edeb, 5; Müslim, Zikr, 100; Ebû Dâvûd, Büyü, 29.
8. Buhârî, Ezân, 36; Rikâk, 24; Müslim, Zekât, 91.
9. Yıldız, a.g.e., s. 56.
10. Yusuf, 12/23-33.
11. Yusuf, 12/23.
12. Yusuf, 12/23.
13. Yusuf, 12/24.
14. Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul ts., V, s. 40.
15. Yusuf, 12/25-29.
16. Yusuf, 12/30-32.
17. Hayreddin Karaman vdğ., Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir, Ankara 2007, III, s. 229.
18. Yusuf, 12/33.
19. Yusuf, 12/32.
20. Abdurrahman Kasapoğlu, "Kur'an'ın İffet Anlayışı -Batılı Cinsel Ahlâk Anlayışlarıyla Bir Mukayese-", Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, III (2003), sayı: 3, s. 64.
21. Kasapoğlu, a.g.m., s. 63.
22. Yıldırım, a.g.e., s. 108.
23. Mustafa Çağrıncı, "İffet", DİA, XXI, s. 507.
24. Sevdan Yıldırım, Ahlak Eğitimi Açısından Yusuf Kıssasının Tahlihi, YL Tezi, Sakarya Üniversitesi, SBE, Sakarya 2002, s. 81-82.
25. Yusuf, 12/7.
26. Yıldız, a.g.e., s. 132.
27. İsrâ, 17/32.
28. Müslim, Zikr, 72; Tirmizî, Daavât, 72; İbn Mâce, Duâ, 2.
29. Dârimî, Nikâh, 20; İbn Mâce, Nikâh, 19; Nesâî, Cuma, 24.
30. Ebû Dâvûd, Edeb, 110.